

TIHOMIL MAŠTROVIĆ
Zavod za povijest hrvatske književnosti,
kazališta i glazbe HAZU
Opatička 18, HR – 10000 Zagreb

TIHI PREGALAC ZNANOSTI

75. OBLJETNICA AKADEMIKA NIKICE KOLUMBIĆA,
PROFESORA EMERITUSA SVEUČILIŠTA U ZADRU

Daje se pregled života i rada akademika Nikice Kolumbića u povodu 75. godišnjice njegova života.

KLJUČNE RIJEČI: *život, rad, starija hrvatska književnost*

Ove godine akademik Nikica Kolumbić navršava 75. godinu života. Ugledni znanstvenik, sveučilišni profesor, istraživač i kulturni djelatnik svojim je radom zadužio ne samo sveučilišni život Zadra, grada u kojem djeluje preko četrdeset godina, već i hrvatsku znanost, napose književnu historiografiju. Značajno je pridonio naobrazbi mnogih generacija studenata, današnjih profesora, znanstvenika, brojnih javnih i kulturnih djelatnika. Stoga je prvi broj časopisa *Odjela za kroatistiku i slavistiku Sveučilišta u Zadru (Croatica et Slavica Iadertina)* posvećen njemu u čast.

Rođen je 6. listopada 1930. u Zagrebu. Sin pok. Nikole, pomorskog časnika, stradalog 1930. na brodu "Daksa", i Katicice Carić, učiteljice s Hvara. Osnovnu školu polazio je u Hvaru i Starom Gradu (1937.-1945.), a gimnaziju u Splitu, gdje je maturirao 1949. Diplomirao je studij hrvatskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu godine 1955.

Od 30. prosinca 1956. radio je kao asistent za Stariju hrvatsku književnost na Filozofskom fakultetu u Zadru, zatim je od listopada 1962. bio profesor Pedagoške akademije u Zadru te njezin direktor. Godine 1964. doktorirao je na Filozofskom fakultetu u Zadru s temom *Postanak i razvoj hrvatske srednjovjekovne pasionske poezije i drame*. Akademske godine 1968.-1969. i 1969.-1970. lektor je hrvatskoga jezika na pariškoj École nationale des langues orientales vivantes. Od 1970. do 1976. ponovno je profesor na Pedagoškoj

Znanstvena i stručna djelatnost akademika Nikice Kolumbića usmjerena je prvenstveno na istraživanje hrvatske dopreporodne književnosti, uključujući tu i djela hrvatskog latinizata. Stručne radove iz područja starije hrvatske književnosti Kolumbić objavljuje od 1952., a od 1958. i prve znanstvene priloge. U njegovu četrdesetogodišnju radnu bilancu ide osam zasebnih knjiga iz područja hrvatske književnosti i kulture, oko stotinjak znanstvenih radova te preko stotinu stručnih priloga.

Prva Kolumbićeva knjiga *Krvava rijeka* romansirana je životopis trogirskog humanista Trankvila Andreisa (Globus, Zagreb 1979., 365 str.). Ta je knjiga plod njegova intenzivnog bavljenja hrvatskim humanizmom, što će se posebno odraziti na njegovoj drugoj knjizi: *Hrvatska književnost od humanizma do manirizma* (Matica hrvatska, Zagreb 1980., 344 str.). To je detaljna obrada jednog od najznačajnijih razdoblja hrvatske dopreporodne književnosti u kojoj se na specifičan način već od samog naslova naglašava povezanost hrvatskog humanizma s renesansnom književnošću u gradovima naše jadranske obale, da se onda sve zajedno slije u manirizam, koji neki europski istraživači smatraju visokom renesansom ili posljednjim stadijem renesanse, a drugi, među kojima je i autor, posve novim stilskim razdobljem.

Kolumbićev pregled dvaju stoljeća hrvatske književnosti objavljen u knjizi pod naslovom *Hrvatska književnost od humanizma do manirizma* svjedoči da je autor tog djela dobro upoznat s dosadašnjim rezultatima istraživanja starije hrvatske književnosti. Autorov stil pisanja nije suhoparan, naprotiv, svojom jednostavnošću ali i bogatstvom fraze on privlači čitatelja. Što se metodologije tiče Kolumbić povijest književnosti izlaže kao povijest kulture i uljudbe, te nastoji razmotriti brojne okolnosti u kojima su nastala književna djela, uzevši u obzir ne samo duhovne i kulturne prilike stanovitog doba, već i one društvene, političke i gospodarske okolnosti koje su potakle ili mogle potaći određene književne pojave. Upravo je kulturološki pristup omogućio autoru da objasni autohtone pojave hrvatske renesansne književnosti kao iskaz domaćeg književnog nasljeđa, stranih utjecaja i osobitih hrvatskih prilika.

Treća Kolumbićeva knjiga *Vartal Petra Lucića* (Književni krug Split, 1990., 900 str.) u mnogočemu je specifična: to je svojevrsna antologija hrvatskog pjesništva XV. i XVI. stoljeća što ju je potkraj XVI. stoljeća sastavio trogirski plemić Petar Lucić, otac prvog hrvatskog historiografa Ivana Lucića. Važnost te knjige za hrvatsku znanost je osobito u tome što sadrži opširan uvod i više od tri stotine stranica Kolumbićeva autorskog teksta, koji je prava riznica pouzdanih podataka o svim tekstovima zastupljenim u knjizi, uz brojne obavijesti o rukopisima, izdanjima, znanstvenoj literaturi i o svim pitanjima koje se na različit način postavljaju o toj opsežnoj ediciji. Akademik Nikica Kolumbić iznimno je dobar stručnjak u čitanju na zadovoljavajući način starih poetskih tekstova koji nisu dosad bili valjano pročitani. Njegove transliteracije i transkribiranja ili pak rekonstruiranja dijelova uništenog rukopisa, predočena u knjizi *Vartal Petra Lucića* lucidni su filološki uradci koji otkrivaju pouzdanog istraživača solidne filološke naobrazbe, ali i znanstvenika s nedvojbenim poetskim nadahnućem, važnim u rekonstrukciji oštećenih ili nečitkih starih pjesničkih tekstova.

Lako je razumjeti kad se ima pred očima što taj njegov napor zapravo znači i koji mu je smisao. Marulićev izbornik tu postaje izazov da se u punini našega suvremenoga književnog jezika pronađu sve one izražajne mogućnosti i vrijednosti koje su sukladne Marulićevu pjesničkom izrazu, koje odišu istim duhom i dočaravaju isti kolorit kao njegova izvorna poezija. To pak znači zaroniti duboko u naš današnji književni jezik i u našu književnu kulturu i potražiti u njima Marulića, potražiti u njima naslojine renesansnog doba naše jezične i književne povijesti. Znači to pronalaziti u njem ono što je u nesklona vremena pod utjecajem nesklonih ideologija službeno školstvo sustavno zanemarivalo i dati važan prinos iscjeljenju hrvatskoga jezika i svijesti naše kulturne sredine o njem i o našoj književnosti. Što se bolje upoznaje Kolumbićev prepjev i dublje ulazi u nj, to jasnije se pokazuje kako je sjajno uspio u tome. Doista nam je na nov način približio ne samo Marulića, nego svu našu stariju književnost, osobito renesansnu i baroknu."

Osim autorskih knjiga bibliografija akademika Nikice Kolumbića sadrži i stotinjak znanstvenih radova, te preko stotinu stručnih članaka. Brojni se autorovi radovi odnose na različite aspekte postanka i razvoja hrvatske srednjovjekovne drame. To je područje Kolumbićeva intenzivnog istraživanja još od njegove disertacije godine 1964., pa do najnovijeg doba i na tom je planu dao nezaobilazan prinos hrvatskoj književnoj i kazališnoj povijesti, ali i hrvatskoj filologiji općenito. Ostale njegove radove moguće je tematski povezati u skupinu onih koji istražuju ostala pitanja srednjovjekovne književnosti, drugu čine radovi o humanizmu, treća sadrži autorove članke o manirizmu, dok je četvrti krug povezan likom i djelom Marka Marulića.

Poseban i stalan interes prof. Kolumbića vezan je uz njegov zavičaj, otok Hvar. Pisao je o srednjovjekovnoj drami na Hvaru, Petru Hektoroviću, Hanibalu Luciću i izvorima hvarske *Robinje*, ustanku Matije Ivanića, o Petru Kasandriću, Jurju Cariću i drugim temama. Istražujući stariju hrvatsku književnost ponajviše je obrađivao baštinu pojedinih sredina hrvatske obale Jadrana, pa se tako neki njegovi prinosi odnose na književnu baštinu Bola na Braču, Korčule, otoka Raba, otoka Pašmana, te gradova Hvara, Dubrovnika, Splita i napose Trogira (kulturnu baštinu toga grada obradio je u svoje dvije knjige, *Krvava rijeka* i *Vartal Petra Lucića*, a objavio je i sadržaj trogirskog zbornika latinskih humanističkih pjesnika). Najbrojniji su članci i rasprave vezane uz zadarsku književnu baštinu koja je u akademiku Kolumbiću našla vrsnog tumača, osobito u njegovim tekstovima o zadarskom humanističkom krugu, o književnicima Petru Zoraniću, Brni Karnarutiću, Šimi Kožičiću Benji, Bartulu Kašiću i o mnogim drugim književnim temama vezanim uz Zadar i njegovu okolicu.

Listajući autorovu bogatu bibliografiju, razvidno je da je pisao i o djelima pisaca tzv. novije hrvatske književnosti (Stanko Vraz, Vladan Desnica, Ante Tresić Pavičić, Milan Begović i dr.), što potvrđuje njegov široki interes za književnost. Ne manji je onaj dio Kolumbićeva znanstvenog rada što ga određuje autorovo propitivanje dosadašnjih rezultata hrvatske književne historiografije, u okviru kojega je potrebno izdvojiti njegove rasprave o Mihovilu Kombolu, Vatroslavu Jagiću, Slavku Ježiću, Tomi Matiću, Albertu Haleru, Branku Vodniku, Ivanu Milčetiću, Dragutinu Prohaski i Milanu Rešetaru.

A QUIET AND DILIGENT SCHOLAR

SUMMARY

An overview of the life and work of the academic Nikica Kolumbić is given on the occasion of his 75th birthday.

KEY WORDS: *life, work, Old Croatian Literature*